

RĂSETE PE BANDĂ

BĂIEȚII DE AUR de Neil Simon. În românește de Andrei Bantaș ● **TEATRUL EVREIESC DE STAT** ● Data reprezentăției: 12 mai 1997 ● Regia: Ion Lucian ● Decoruri și costume: arh. Adriana Păun ● Ilustrația muzicală: Romeo Chelaru ● Distribuția: Radu Beligan (Willie Clark), Ion Lucian (Al Lewis), Marius Drogeanu (Ben), Gabriela Codrea (Sora de caritate), Iulia Gavril (Infiriera), Andrei Aradits (Pacientul), Lucian Pavel (Eddie), Nicolae Macovei (Regizorul).

Așa cum reiese din piesă, scheciurile care au făcut gloria celor doi interpreți erau reprezentative pentru geniul umorului american: amestec precis de candoare și vulgaritate. Complicațiile psihanalitice practicate de Woody Allen sunt departe. Din „negura timpurilor”, adică din momentul în care televizorul a devenit o mobilă esențială în sufrageria americanilor, cupluri de actori sau persoane izolate inventează situații menite, prin hazul lor, să favorizeze digestia. Și pentru că nu toți oamenii știu de ce și când să râdă, ei trebuie scutiți de orice efort, râsetele din **off** dându-le semnalul: „acum, acum e de râs”. Performerii acestui tip de spectacol sunt în felul lor niște eroi, devorați de propria popularitate: nu trebuie să fii prea inteligent, ca să nu-ți umilești spectatorii, dar nici prea vulgar, pentru a nu jigni morala publică – în Statele Unite, mult mai rigoristă decât se presupune. Ține de eroism puterea de a te repeta fără a plictisi, dar când se produce derapajul, nici un fel de manevră nu mai poate readuce vehiculul pe șosea. Pe acest drum vicinal își desfășoară peripețiile piesa lui Neil Simon **Băieții de aur**. Fostul cuplu comic nu mai e nici cuplu, nici comic. Actorii – bătrâni acum – nu-și mai vorbesc de unsprezece ani, viața lor e marcată de fel și fel de frustrări materiale și sentimentale. Mai cumplit decât traiul modest este spectrul singurătății și căderea în anonimat. Nici personajul jucat de Radu Beligan, nici cel interpretat de Ion Lucian n-ar recunoaște pentru nimic în lume statutul de marginal și își pun la lucru toată măiestria pentru a crea aparențele altor personaje. Și în acest

punct se află și satisfacția spectatorului față de cuplul celor doi mari interpreți ai scenei românești: la limita dintre iluzie și minciună, pe tăișul ascuțit al demarcăției dintre ridicol și compasiune, ei construiesc o relație al cărei dinamism depășește puterea de semnificație și iradiație a piesei. Fiecare dintre ei este în același timp actorul îmbătrânit și uitat, într-o cameră de azil sau de hotel, dar și personajul multumit, imaginea de prezentat în lume. Fiecare știe unde și când minte celălalt, dar, ca într-un scheci mult mai bun decât cele care le-au făcut gloria, realitatea secundă a unuia îl stimulează pe celălalt.

Cei doi se cunosc așa cum numai doi parteneri ai unei căsnicii se pot înțelege: reproșurile sunt minore, conflictele au avut și au motive neînsemnate, dar acum, când nu-i mai leagă succesul, îi desparte orgoliul. Emisiunea jubiliară pusă la cale de Ben (Marius Drogeanu) este momentul adevărului, când absurdul melancolic al scenelor de repetiții se risipește, lăsându-i pe cei doi în lupta directă cu o lume care nu mai are nevoie de ei. Nu ne așteptam ca tânărul interpret să poată juca la nivelul colegilor săi de scenă, dar neîndemânarea și stânjeneala sunt prea reale pentru a putea fi și artistice.

Decorul și costumele semnate de arh. Adriana Păun și ilustrația muzicală a lui Romeo Chelaru evocă fără stridențe cadrul adecvat al acțiunii, intersecția dintre un trecut glorios și un prezent de neînțeles.

Deși Willie moare pe scenă, momentul nu e tragic, ci doar elegiac. Cei doi au murit de mult, de când s-au certat și de când publicul nu mai are nevoie de ei. Piesa nu descrie decât inutila supraviețuire în singurătate a celor obișnuiți să fie în mulțime. Pentru că a știut să ofere fluiditate și farmec, armonie și decență desfășurării scenice, Ion Lucian merită, și în calitate de regizor, mulțumiri. Fără a-și da importanță, fără a vinde gablonzuri sub formă de bijuterii, teatrul își asumă un gen minor, obținând succesul prin slujirea lui cu devotament major. E un spectacol la care publicul știe când să se amuze și fără ajutorul râsetelor din **off**.

■ MAGDALENA BOIANGIU

BIOGRAFIE, LEGENDĂ, MIT

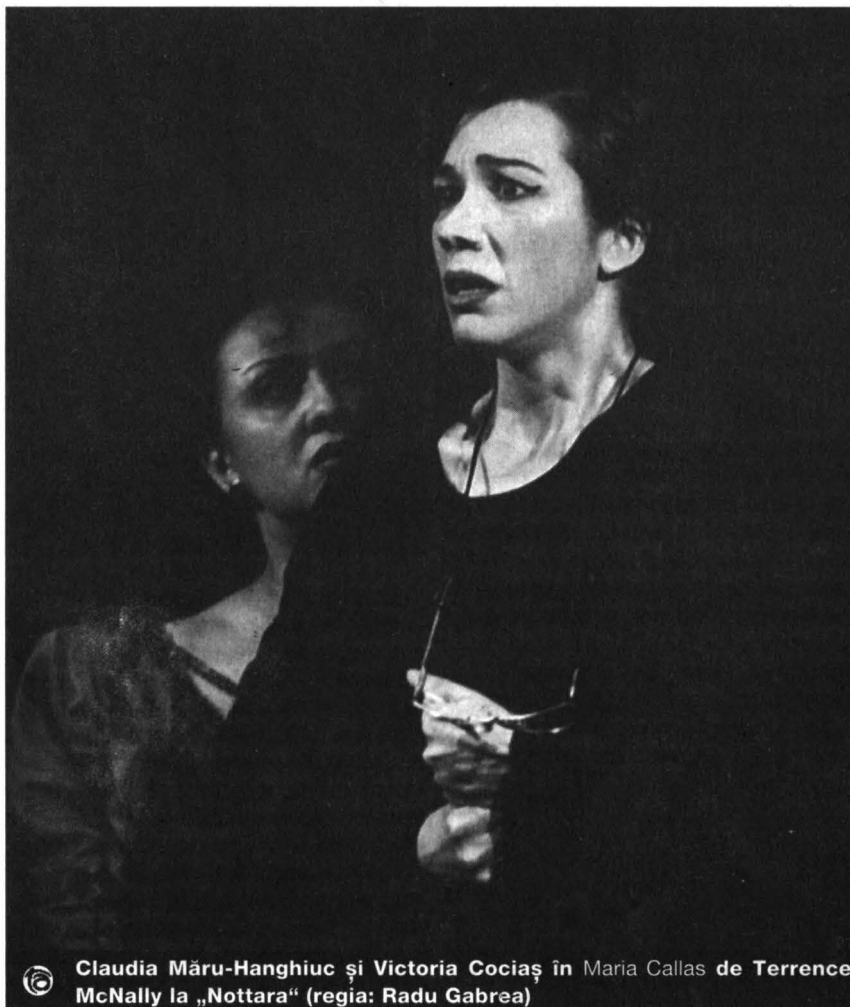
MARIA CALLAS - LA DIVINA de Terrence McNally. Traducerea: Antoaneta Ralian ● **TEATRUL „NOTTARA“** ● Data reprezentației: 22 mai 1997 ● Regia: Radu Gabrea ● Scenografia: Sică Rusescu ● Mișcarea scenică: Adina Cezar ● Consultant muzical: Constanța Câmpeanu ● Distribuția: Victoria Cociăș (Maria Callas), Mihai Vârtosu (Manny Weinstock), Clara Vodă (Sophie de Palma), Alfredo Pascu/Daniel Stoica (Tony Candolino), Claudia Măru Hanghiuc/Carla Mușat (Sharon Graham), Vasile Toma (Mașinistul).

Din familia pieselor care brodează întâmplări mai mult sau mai puțin adevărate, mai mult sau mai puțin senzaționale în jurul unui personaj propulsat de istorie, de destin sau de imaginația multimilor pe primul plan al interesului publicului larg, **Maria Callas - La Divina** își bazează succesul la noi, pe Broadway și în multe alte locuri ale lumii tocmai pe atracția exercitată asupra unor categorii variate de public de către personalitatea evocată în titlu. De fapt, în original, piesa americanului Terrence McNally se cheamă **Master Class**, la fel ca piesa englezului David Pownall, care are însă în centru figura lui Stalin și care s-a jucat anul trecut la Teatrul Național din București tot cu un titlu schimbat, poate pentru că „Master Class” = Cursul de măiestrie sau de Masterat (cum se numește acum la noi această treaptă universitară ce urmează Licenței) n-ar fi avut nimic îmbietor pentru spectatorul de teatru care-și cumpără bilet. Din păcate, există o modă, dacă nu chiar o manie a schimbării titlului pieselor, fie ele traduse sau originale, de nu mai știi, uneori, ce vei vedea pe scenă, dacă te iei numai după titlu. Dar asta e altă poveste.

Așadar, **Maria Callas - La Divina** evocă personalitatea celei ce a fost marea cântăreață de operă, celebră în lumea întreagă, adulată și contestată, legendă vie în timpul vieții, mit după moarte, sursă de inspirație pentru gazetari, scriitori și realizatori de filme. Întâmplător sau

nu, chiar în preajma premierei de la „Nottara“ rulse la TVR un film inspirat din viața altei celebrități, Jacqueline Kennedy-Onassis, al cărei destin se interferase, la un moment dat, cu acela al marii artiste. Dar piesa lui McNally nu cuprinde întreaga biografie a „divinei“ – nici n-ar fi putut. Nici nu caută senzaționalul. Totul se limitează la o perioadă nefastă a vieții artistei, când, pierzându-și vocea, și-a consumat energia artistică dând lecții de măiestrie unor cântăreți (de aici, titlul piesei), încercând să le transmită ceva din propria artă. Sunt, de fapt, lecții de teatru, de artă dramatică, în spiritul operei moderne, considerată azi teatru muzical și nu simplu concert în costume, unde numai vocea contează. În acel spirit, așadar, care a constituit însuși miezul dramatic al marii sale arte, inefabil mister rămas, se pare, nedezlegat. Dar, în afara acestor „lecții“, asistăm la gânduri intime și memorii ale artistei, rostite cu voce tare, într-un fel de dialog cu publicul. Ele constituie, de fapt, substanța dramatică a piesei, a spectacolului. Substanță dramatică îmbogățită prin contrapunctul creat de fragmentele muzicale, înregistrări ale vocii Mariei Callas în marile spectacole de la Scala din Milano și care contrastează semnificativ cu banalitatea, frizând uneori vulgaritatea, raporturilor ei cu magnatul Aristotel Onassis, copios rețrăite în memorie.

Piesa nu are o construcție dramatică încheiată. Înlănțuirea episoadelor și fragmentelor se adună totuși într-o structură de spectacol căreia regizorul Radu Gabrea și interpreții i-au dat coerență și un dramatism crescând, versiunea românească a textului, datorată Antoanetei Ralian, remarcându-se prin fluență. Scenografia simplă și sugestivă a lui Sică Rusescu a creat un cadru adecvat atât prezentului tern, cât și amintirilor fastuoase. Regizorul a potențat momentele dramatice, valorificând nuanțele și accentele și creând o stare de tensiune prin sublinierea contrastului dintre cotidianul prozaic și poezia marilor evocări artistice. Experiența sa cinematografică s-a vădit în aerul cât se poate de firesc al relațiilor din scenele „lecțiilor“, precum și în complexitatea dramatică din momentele de vârf – de pildă, pe fundalul sonor al ariei vibrante din „Somnambula“, Maria Callas își amintește amănunte

© Claudia Măru-Hanghiuc și Victoria Cociaș în Maria Callas de Terrence McNally la „Nottara“ (regia: Radu Gabrea)

intime din relația ei cu Onassis –, dar mai ales din scena finală, de o copleșitoare forță emoțională prin marea imagine a Scalei, dominată de vibrația unică a vocii „divinei“ în rolul Lady Macbeth.

Cu o voce expresivă, bine pozată, bogat nuanțată, Victoria Cociaș se transpune cu inteligență și sensibilitate în rolul dificil al cântăreței în pană de voce. Puțin cam rece la început, dând impresia că vorbește și privește lumea de pe soclul pe care a fost așezată eroina, mai caldă și mai prezentă în partea a doua, comunicând cu publicul și cu celelalte, puține, personaje, actrița se înscrie în tensiunea spectacolului și dovedește că regizorul a avut o bună intuiție încredințându-i partitura. I-au fost partenere Clara Vodă, cu aplomb și voce bună în rolul elevei Sophie de Palma, ca și Claudia Măru Hanghiuc (cealaltă elevă), dovedind dramatism, inteligență scenică și o voce excelentă. S-a înscris corect în ambianța

muzicală a spectacolului tenorul Alfredo Pascu, ansamblul beneficiind de îndrumarea muzicală pricepută-a Constanței Câmpeanu, de contribuția pianistului Mihail Vărtosu și a coregrafei Adina Cezar pentru mișcarea scenică. A avut câteva treceri prin scenă, punctate de un umor discret, dar care nu le-a lăsat să treacă neobservate, Vasile Toma, în rolul Mașinistului.

Sala se lasă „prinsă“ în dialogul la care o provoacă scena.

MARGARETA BĂRBUȚĂ

P.S. A doua zi după premieră, am fost invitați să urmărim o videocasetă pe care era imprimat spectacolul Teatrului Suedez din Helsinki cu aceeași piesă, în care rolul titular era interpretat de marea actriță Christina Lindrenius-Zajewski. Interesantă experiență, dar condițiile tehnice ale înregistrării nu-mi permit o apreciere în deplină cunoștință de cauză.